

СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ

УДК [316]: 351 (378)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

С. К. Андрейчук

*Національний університет «Львівська політехніка»,
вул. Квітнева, 6, м. Львів, Україна, 79044,
A_stanislav@ukr.net*

У статті «Проблеми формування національної моделі державного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі» зазначено, що сьогодні державне управління вищою освітою України не є досконалим і не завжди відповідає вимогам часу. Це зумовлено низкою проблем, з якими зіштовхується наше суспільство, формуючи національну модель державного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі державотворення.

Ключові слова: соціологія управління, державне управління, вища освіта, управління вищою освітою, соціальна сфера.

Аналіз процесу формування та розвитку державного управління вищою освітою в Україні дав можливість виявити, що за роки незалежності у нашій державі створено його нормативно-правове забезпечення, сформовано організаційну структуру та визначено розподіл функцій і повноважень між суб'єктами державної влади. Проте за формальними ознаками державне управління вищою освітою в Україні лише частково відповідає рівню європейських країн, адже центральне управління здійснює профільне міністерство, є органи, які відповідають за освіту у кожному регіоні, функціонують громадські ради при органах державного управління, є закон «Про вищу освіту» та інші нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини у процесі державного управління вищою освітою. Однак порівняння обов'язків, функцій та повноважень органів управління вищою освітою свідчить про наявність значних відмінностей з європейським досвідом, що відображається і на положеннях нормативно-правових актів. Відмінності стосуються складу управлінських органів, порядку їхнього формування і функціональних повноважень, які полягають у здійсненні управлінського впливу на сферу вищої освіти. Незважаючи на той факт, що в Україні ведеться постійна робота щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення державного управління вищою освітою, розвитку його інституційної структури, доводиться констатувати наявність значних проблем щодо реалізації державного управління вищою освітою, що доцільно буде проілюструвати шляхом дослідження його сучасного стану.

Особливості формування державного управління освітньою сферою досліджує низка українських учених, таких як В. Баштанник, Т. Бутирська, Л. Ващенко, Л. Гаєвська, Б. Колесніков, В. Кремінь, В. Луговий, І. Лопушинський, П. Петровський, Н. Протасова, О. Руденко та інші, а також суттєвий внесок у дослідження сутності державного управління вищою освітою зробили зарубіжні вчені, а саме: С. Беляков, Т. Біркланд, Б. Кларк, Дж. Тейлор, М. Хансон, Л. Шпаковська, Є. Щербак тощо.

Метою статті є аналіз проблем, що виникають унаслідок специфічних умов формування національної моделі державного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі державотворення.

Сьогодні державне управління вищою освітою не є досконалим і не завжди відповідає вимогам часу, про що свідчать дані міжнародних рейтингів, які були визнані одним із індикаторів реформ у вищій освіті. Україна посідає лише 25-те місце у рейтингу країн за якістю вищої освіти, у якому беруть до уваги розміри державних і приватних інвестицій у вищу освіту, якість наукових досліджень, кількість кваліфікованих спеціалістів, стабільні міжнародні зв'язки, результативна урядова політика, можливості партнерства. Встановлено, що за ресурсами (насамперед, фінансуванням) українська система вищої освіти знаходиться на 10-му місці, за розвитком досліджень – на 28-му, за рівнем міжнародного співробітництва – на 32-му; за публікаціями, працевлаштуванням спеціалістів, наявністю університетів у міжнародних рейтингах – на 35-му [1].

Ці дані дають змогу говорити про неефективне використання ресурсів, які є доволі значними у порівнянні з європейськими країнами, адже вони не сприяють розвитку науки і кваліфікованій підготовці студентів. Це втілюється у тому, що українські ВНЗ не займають провідного місця на міжнародній освітній арені. Такий стан речей також свідчить про неефективність державного управління вищою освітою і наявність багатьох проблем, виникнення яких детермінується специфічними умовами формування національної моделі державного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі побудови нашої держави.

Першою і однією із найважливіших особливостей функціонування української держави, яка здійснює вагомий вплив на всі сфери суспільного життя, є постійна нестабільність у політичній, економічній і соціокультурній сфері суспільства. Україна після здобуття незалежності перманентно знаходиться у стані трансформації, реформування і модернізації; у більшості випадків усе це відбувається одночасно. Постійна зміна соціально-економічних умов розвитку, зміна політичного та інтеграційного курсів не дозволяє побудувати стабільну систему державного управління, про що свідчать перевороти, революції та акції громадянської непокорі. Відсутність єдиної стратегії розвитку держави, невизначеність пріоритетів суспільного розвитку, кризи і постійні перетворення унеможливають побудову сталої системи державного управління, курс якої не зміниться під впливом інших держав, політичних і економічних потрясінь.

Водночас варто наголосити, що державне управління вищою освітою як суспільний феномен не тільки залежить від економічної, політичної, соціальної сфер, а й і від зв'язків між державним управлінням вищою освітою і сферами суспільного життя, оскільки державне управління забезпечує стабільне функціонування всього суспільства. Політична ситуація у державі визначає особливості державного впливу на вищу освіту, на фор-

мування органів державного управління вищою освітою, забезпечення міжнародного співробітництва та участь в інтеграційних процесах. Соціальна сфера суспільства забезпечує взаємодію індивідів і спільнот, їхнє відтворення, життєзабезпечення і задоволення потреб, а також функціонування соціальних інститутів, одним з яких і є державне управління вищою освітою. Економічна ситуація впливає на рівень фінансування вищої освіти, розвиток матеріально-технічної бази університетів, підготовку спеціалістів і їхнє працевлаштування. Коли держава економічно ослаблена, то підтримка вищої освіти дуже обмежена, а управління вищою освітою зводиться лише до розподілу мізерних бюджетних коштів, нерідко заснованому на політичному лобізмі, а то і корисливості або некомпетентності чиновника. Відповідно, від якості державного управління вищою освітою залежить стан підготовки висококваліфікованих кадрів для народного господарства. Саме це варто усвідомлювати при зміні векторів розвитку держави, адже саме від якості державного управління залежить функціонування політичної, економічної та соціокультурної систем.

Державне управління вищою освітою значною мірою залежить від соціально-економічних і політичних пріоритетів управлінської еліти, а розроблення управлінських рішень від політичної системи і політичного режиму. Останнім часом зменшується рівень довіри населення до органів державного управління, що фіксується соціологічними опитуваннями. Зокрема, за результатами всеукраїнського опитування, проведеного в липні 2013 року Інститутом соціології Національної Академії наук України, встановлено, що Кабінет Міністрів України, до складу якого належить і Міністерство освіти і науки України, знаходиться на другому місці за рейтингом довіри (8,1 %) після Верховної Ради України (4,6 %). Такого низького рівня довіри, за твердженням авторів дослідження, державні органи за останні 10–15 років не мали. Це свідчить про необхідність реорганізації та структурної перебудови, пошуку нових ефективних шляхів і засобів державного управління вищою освітою в Україні, спрямованих на усунення наявних проблем. При цьому, система освіти є одним із лідерів за рівнем довіри громадян (46,7 %), який є цілком стабільним і має тенденцію до збільшення після 2005 року – часу підписання Болонської декларації [2].

Ключовим заходом щодо реформування державного управління в Україні є реалізація адміністративної реформи, яка спрямована на підвищення ефективності публічного управління у державі. Вона передбачає формування ефективної організації виконавчої влади як на центральному, так і на місцевому рівнях управління; формування сучасної системи місцевого самоврядування; запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг [3].

У цьому контексті варто зазначити, що регіональні органи влади, які здійснюють управління вищою освітою, мають низку повноважень щодо управління вищою освітою. Однак їхній аналіз доводить, що вони є дещо звуженими і постійно контролюються Міністерством освіти і науки України. І це зрозуміло, адже система вищої освіти, структурними складовими якої є державні ВНЗ, залежні від державного фінансування, має бути підконтрольна державі в особі центральних органів влади.

Незначні повноваження регіональних органів влади в управлінні вищою освітою детермінуються, насамперед, недосконалістю конкретизації предметів їхнього відання. Ні у новоприйнятому Законі України «Про вищу освіту», ні у жодному з інших законопроектів не визначено роль органів регіонального управління щодо сфери вищої освіти. Їхня діяльність визначається окремими положеннями, які затверджуються розпорядженнями голів кожної обласної державної адміністрації, але для його розроблення на державному рівні не затверджено типове положення про Департамент освіти і науки обласних державних адміністрацій. Тобто, говорячи про децентралізацію управління органи влади не вживають заходів стосовно її досягнення щодо вищої освіти. На нашу думку, першим кроком на цьому шляху має бути визначення спільних повноважень центральної і регіональної влади, які поступово мають передаватися на місця, що буде сприяти побудові ефективної системи управління вищою освітою з урахуванням соціально-економічних умов та інтересів регіонів.

Система державного управління вищою освітою має особливу специфіку, яка визначається значною активністю не лише суб'єкта, а й об'єкта управління. Він не є пасивним приймачем управлінської дії суб'єкта, але й виступає повноправним, активним учасником управлінського процесу, спонукаючи управлінські структури приймати певні рішення, що було особливо продемонстровано під час революційних подій 2014 року в Україні [4, с. 112]. Зважаючи на це, одним із найважливіших завдань, на вирішення яких необхідно спрямувати зусилля, є забезпечення участі громадських організацій в управлінні сферою вищої освіти і реальній побудові державно-громадської моделі управління галуззю. Ця проблема не є новою для України – про неї було багато сказано і на державному рівні у низці нормативних документів (Державна національна програма «Освіта (Україна XXI ст.)» [5] Національна доктрина розвитку освіти, [6] Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [7]) і в межах академічної спільноти, яка пропонувала власні шляхи її вирішення. Однак жоден з них не було втілено в життя і тому є потреба у виокремленні такої специфічної риси побудови національної моделі державного управління вищою освітою – невідповідність між проголошеним утвердженням державно-громадського управління вищою освітою і його реальним станом.

В Україні вже створено низку громадських органів щодо управління вищою освітою. Зокрема, як зазначалося вище, функціонують Громадська гуманітарна рада при Президентові України, Громадська рада при Міністерстві освіти і науки України, Спілка ректорів вищих навчальних закладів України, Ради ректорів (директорів) вищих навчальних закладів. Проте порівняння можливостей їхнього впливу на розроблення і реалізацію заходів щодо управління вищою освітою з європейським досвідом функціонування таких організацій свідчать про низьку ефективність і відсутність реальних важелів впливу на органи влади, що пов'язано з наявністю адміністративно-розпорядчої системи державного управління вищою освітою і її невідповідністю демократичному громадянському суспільству. У сучасних нестабільних умовах розвитку управлінської держави досягнення синергетичного ефекту від реформування державного управління вищою освітою можливе лише при спільній скоординованій діяльності органів державного управління і партисипативних структур – як представників

академічної спільноти. При цьому розподіл управлінських функцій між партисипативними структурами варто здійснювати з урахуванням рівня їхньої готовності взяти на себе ті чи інші управлінські обов'язки.

Особливої уваги потребує питання формування складу громадських рад при органах влади, зокрема Громадської ради при МОН України. Відповідно до Положення вона є постійно діючим колегіальним виборним громадським консультативно-дорадчим органом, склад якого формується на установчих зборах шляхом таємного рейтингового голосування за кандидатури, які добровільно заявили про бажання брати участь у роботі ради та відповідно внесені інститутами громадянського суспільства [8]. Тобто, по суті, громадська організація може внести кандидатуру на посаду члена Громадської ради людину, яка має доволі опосередковане відношення до вищої освіти. Про це свідчать установчі збори Громадської ради при МОН, які відбулися у липні 2014 року, коли до її складу обрали 101 людину, а її повноваження не змінилися, про що говорить навіть факт відсутності на сайті МОН України Положення про Громадську раду при МОН України (наявне лише Положення про Громадську раду при МОНмолодьспорт, затверджене ще попереднім міністром у липні 2012 року [9]). У такому випадку виникає питання як такий чисельний склад, у якому незначне представництво академічної спільноти зможе приймати справді виважені рішення щодо розвитку сфери вищої освіти без зміни повноважень самої ради, оскільки зміни у складі не вирішують самої проблеми – відсутності реальних повноважень інститутів громадянського суспільства впливати на державне управління вищою освітою. Лише після зміни повноважень або взагалі її переформатування має відбутися реформування процедури виборів до неї для представництва усіх категорій педагогічної спільноти і студентства, для пропорційного представлення інтересів усіх учасників об'єктів державного управління вищою освітою.

Про неможливість педагогічної спільноти впливати на управління вищою освітою свідчать і результати соціологічного дослідження «Соціально-економічний та професійний портрет українського викладача», проведеного у квітні – червні 2013 року. Центром дослідження суспільства шляхом опитування викладачів 56 ВНЗ України. Встановлено, що вплив викладачів на прийняття рішень суттєво спадає по ланцюжку: кафедра (86 %), факультет (54 %), університет (20 %), держава (5 %). Розподіл впливу викладачів на прийняття рішень залежно від їхнього вченого звання наведено на рисунку 1 [10].

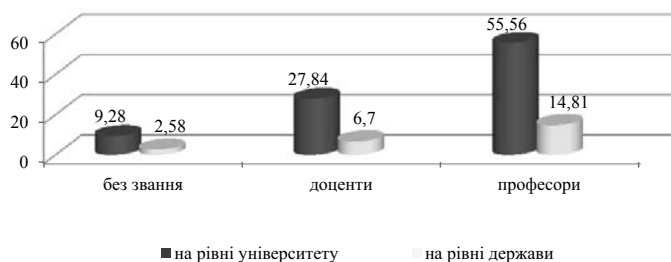

Рис. 1. Рівень впливу викладачів на прийняття рішень (у %)

З рисунка видно, що рівень впливу викладачів на прийняття рішень як на рівні університету, так і на рівні держави залишається доволі низьким. Найбільший рівень впливу мають професори, серед яких більше половини (55,56 %) опитаних відчувають свій вплив на рішення університетського керівництва, однак, лише 14,81 % з них відчувають свій вплив на рішення державного керівництва. При цьому майже 40 % працівників вищої школи вважають, що їхні права порушуються на рівні країни. Отже, наведені дані якнайкраще ілюструють відсутність демократичності в управлінні вищою освітою і неможливість впливу громадськості на державне управління вищою освітою.

Пропозиції неурядових громадських організацій не враховуються вищими органами державної влади при розробленні і реалізації державного управління вищою освітою. Органи державного управління не зобов'язані запитувати думку дорадчих органів щодо прийняття державно-управлінських рішень у сфері вищої освіти та основних питань розвитку вищої школи, що зумовлено відсутністю розуміння взаємодії інститутів громадянського суспільства і органів державного управління. Однією з головних проблем, пов'язаних із діяльністю партисипативних структур в управлінні вищою освітою, є наявність значного адміністративного тиску на них з боку владних структур. Оскільки органи громадського самоврядування складаються з представників залежних від уряду ВНЗ, найперше, у частині фінансування, то вони, зазвичай, орієнтовані на схвалення зверху, що нівелює значимість їхньої роботи. Іншою стороною цієї проблеми є розрізненість партисипативних структур у загальній системі державного управління вищою освітою, безсистемність їхньої діяльності.

Труднощі у побудові результативної системи державного управління вищою освітою пов'язані не лише з недосконалістю організаційних структур та їхніх функцій, а й багато у чому залежать від якості нормативно-правового забезпечення. Недоопрацьованість законодавчої бази знижує ефективність державного управління, тим самим стримуючи розвиток сфери вищої освіти. Закони, законодавчі і нормативні акти мають бути демократичними, забезпечувати стабільне функціонування української вищої освіти, сприяти її інтеграції до світового співтовариства і утвердженню її як провідної у розбудові Європейського простору вищої освіти. Наявність ефективного законодавства є основою вдосконалення організаційно-функціональних засад державного управління вищою освітою в Україні.

Фактично сьогодні на законодавчому рівні реформування державного управління вищою освітою в Україні на основі європейського досвіду зводиться до зміни повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, органів місцевого самоврядування, запровадження вже існуючої системи взаємодії між навчальними закладами та громадськістю, а також статусу і повноважень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Останнє має домінуючу і одноосібну роль в управлінні процесу організації діяльності вищого навчального закладу, оскільки результати своєї діяльності без узгодження з вищими навчальними закладами, громадськістю, засновниками, наглядовими радами, громадами тощо цей управлінський орган подає на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Зазвичай рішення таких органів, відповідно до законодавства України, виносять на обговорення, згідно з За-

конами України та європейським досвідом, через оприлюднення на сайті, протягом місяця з дня оприлюднення. Ці речі не зазначені у Законі України «Про вищу освіту», який прийнятий в липні 2014 року. Закон України «Про вищу освіту» [11]. Отже, з одного боку, йдеться про партисипацію, з іншого – вона тільки констатується одним рядком і не має схеми практичної реалізації навіть у розрізі законодавства України, яке вже приведене у відповідність до європейського. Фактично йдеться про менеджмент організацій, а не про систему реформування державного управління вищою освітою в Україні, що дасть можливість наблизитись до європейських стандартів.

На нашу думку, у частині державного управління вищою освітою недоліки цього закону полягають у такому: по-перше, у законі не визначено, хто буде реалізовувати державну політику у сфері вищої освіти, якщо міністерство буде лише її розробляти; по-друге, діяльність МОН фактично ставиться у залежність від Національного агентства, яке одночасно виконуватиме і владні функції, і консультативно-дорадчі; по-третє, не визначено шляхи вибору і відкликання кандидатур до складу Національного агентства, а також, на наш погляд, потребує коригування положення про фінансування Національного агентства; по-четверте, у законі відзначено можливість громадських органів здійснювати управління вищою освітою, але без зазначення яких саме органів та їхніх повноважень; по-п'яте, з одночасним проголошенням створення незалежних агентств з оцінювання якості вищої освіти, не визначено порядок їхнього створення, вимоги до діяльності тощо; по-шосте, не визначено, які саме обов'язки уповноваженого органу стосовно заснованих державою вищих навчальних закладів має виконувати МОН України; по-сьоме, не розкрито і роль регіональної влади в управлінні сферою вищої освіти, що є неприпустимим в умовах децентралізації влади і досягнення європейських стандартів державного управління. Така нечіткість формулювань у нормативно-правових актах і проголошення лише цілей без забезпечення умов їхньої реалізації у суспільному житті країни є специфічною рисою сучасного стану побудови національної моделі державного управління вищою освітою в Україні.

Щодо впровадження реформ у державному управлінні вищою освітою в європейських країнах, то варто зазначити, що у них спочатку визначили мету та очікувані результати цього реформування. На відміну від них, в Україні заявлено модернізацію державного управління вищою освітою, однак вона наразі характеризується виправленням наявних недоліків без системного реформування усєї галузі вищої освіти та державного управління нею. Заяви про необхідність реформування системи державного управління вищою освітою лунали дуже часто від керівників галузі та вчених, членів Уряду та лідерів майже всіх політичних партій, журналістів та ін. Але зазвичай подібні заклики обмежуються лише декларативними заявами, а перебудови та удосконалення розпочинаються з початку зі зміною команди управлінців. Постійна реорганізація, зміна пріоритетів і напрямів діяльності органів державного управління в сфері вищої освіти ускладнюють процес удосконалення державного управління вищою освітою. Це свідчить про відсутність у керівників і співробітників органів державного управління єдиного комплексного бачення суті проблеми реформування державного управління вищою освітою і шляхів її вирішення.

Розбудова європейського простору вищої освіти та участь у Болонському процесі актуалізували таку проблему державного управління у сфері вищої освіти, як поєднання

принципів автономії ВНЗ та впливу держави на їхнє функціонування. Аналізуючи сучасний стан реалізації деяких з пунктів автономії ВНЗ на практиці в нашій державі, встановлено невідповідність законодавчих норм практичним реаліям. По-перше, твердження про самостійність визначення форм навчання та організації навчального процесу потребує значного уточнення, оскільки всі питання, які стосуються організації навчального процесу потребують погодження з МОН України та його навчально-методичними комісіями, які мають право вносити свої зміни без урахування потреб і умов існування кожного конкретного ВНЗ, тим самим уніфікуючи всі ВНЗ.

По-друге, право ВНЗ приймати на роботу педагогічних та науково-педагогічних працівників теж має свої обмеження. Мова йде, насамперед, про значний вплив на цей процес міністерства і Державної інспекції навчальних закладів України, які на сьогодні здійснюють ліцензування і акредитацію ВНЗ. Для того, щоб здобути або підтвердити свій рівень акредитації ВНЗ повинні мати в своєму професорсько-викладацькому складі чітко визначену кількість професорів, доцентів. Відповідно, Кабінет Міністрів України своїми постановами затверджує вимоги і порядок присудження вчених звань професора і доцента, а Верховна Рада України визначає обсяги фінансування закладів вищої освіти шляхом прийняття Державного бюджету.

Така декларативна автономія українських ВНЗ не відповідає європейським нормам. Наша держава при модернізації системи державного управління вищою освітою повинна враховувати позитивний досвід європейських держав щодо поєднання процесів державного регулювання діяльності ВНЗ та їхньої функціональної і фінансової автономії. При цьому необхідно враховувати, що тривале існування в умовах жорстко закріпленої централізованої системи державного управління накладає значний відбиток і на сучасний стан взаємозв'язку між державою і установами вищої освіти. Відсутність залежності від державної опіки, контролю і підтримки загрожує стагнацією системи вищої освіти, оскільки впровадження ринкових механізмів у цій сфері блокується низькими доходами населення. Тобто політика розширення автономії ВНЗ має бути поступовою і гнучкою.

Отже, дослідження проблем і специфіки формування національної моделі державного управління вищою освітою дало змогу встановити, що до організаційно-правових причин, які значною мірою визначають наявність проблем у державному управлінні вищою освітою, належать проблеми загальнонаціонального характеру. Насамперед такими проблемами є: соціальна, економічна і політична нестабільність у суспільстві; гострий дефіцит фінансових ресурсів; значний вплив політичної сфери суспільного життя на роботу органів державного управління і відповідно на розроблення державно-управлінських рішень; втрата довіри населення до владних інституцій.

Встановлено, що основними проблемами сучасного стану державного управління вищою освітою в Україні є: по-перше, відсутність дієвої загальної концепції реформування державного управління вищою освітою, середньо та довгострокових проектів і планів її розвитку, що призводить до управління вищою освітою не в режимі розвитку, а в режимі функціонування, що ще більше поглиблює кризову ситуацію. По-друге, незважаючи на задекларовану у нормативних документах побудову державно-громадської системи управління вищою освітою, у практичній діяльності вплив громадських організацій на управління вищою освітою значно обмежений і не втілюється

у реальні заходи. По-третє, наявна неповнота і недосконалість нормативно-правового забезпечення державного управління, що не дає змоги Україні стати повноправним членом європейського простору вищої освіти. По-четверте, розрив між проголошеною децентралізацією управління і скороченням органів державного управління вищою освітою та сучасним станом – обмеженість впливу органів регіональної влади на управління вищою освітою, збільшення органів управління без реорганізації вже існуючих тощо. Усе це призводить до безсистемності реформування державного управління вищою освітою. Наявність цих проблем свідчить про невідповідність державного управління вищою освітою в Україні європейським підходам і вимагає комплексного вирішення на основі європейського досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Williams R.* U21 Ranking of National Higher Education Systems / R. Williams, G. de Rasenfosse, P. Jensen, S. Marginson. – University of Melbourne, May 2012. – 28 p.
2. Чим обертається втрата довіри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://i-soc.com.ua/uploads/Recenzya_GK.pdf.
3. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : указ Президента України від 22 липня. 1998 р № 810/98 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 21. – С. 32.
4. *Атаманчук Г. В.* Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.
5. Державна національна програма «Освіта Україна XXI ст.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/896-93-p.
6. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf.
8. Затвердження складу громадської ради при МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/.../35127-zatverdzeno-sklad-gromadskoyi-radi-pri-m.
9. Положення про Громадську раду при МОНмолодьспорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS23121.html.
10. Соціально-економічний та професійний портрет українського викладача [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cedos.org.ua>. – Назва з екрану.
11. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.

Стаття надійшла до редколегії 05.07.2015

Прийнята до друку 11.08.2015

PROBLEMS OF THE NATIONAL MODEL FORMATION OF HIGHER EDUCATION STATE MANAGEMENT NOWADAYS IN UKRAINE

S. K. Andrejchuk

*Lviv Polytechnic National University,
Kvitneva Str., 6, Lviv, Ukraine, 79044,
A_stanislav@ukr.net*

The author analyzes difficulties in the article «Problems of the national model formation of higher education state management nowadays in Ukraine», which occur as a result of the conditions under which the national model formation of higher education state management nowadays in Ukraine takes place. It is stated in the article materials that present days state management of higher education in Ukraine is not perfect and does not always correspond to the present requirements. It is supported by the data of international rankings, which have been recognized as one of the reforms indicators in higher education. These data allow to talk about the inefficient use of resources, which are quite high compared with the European countries, as they do not contribute to the development of science and training of qualified students. This situation also shows the inefficiency of the state management of higher education and the presence of many problems, the occurrence of which is determined by the specific conditions of the national model formation of higher education state management in Ukraine at the modern stage of our country development.

The author defines, first of all, the problems of national character among the key issues and the formation specificity of national model of higher education state management in Ukraine. In particular, the main ones belong to the social, economic and political instability in society, an acute shortage of financial resources; significant influence of social life political aspects on the work of bodies of state administration as well as on the development of managerial decisions; loss of public confidence in government institutions.

Also among the important problems of the current condition of the higher education state management in Ukraine the author attributes the lack of an effective overall concept of higher education state management reforming, medium- and long-term projects as well as plans for its development. This results in the management of higher education not at a mode of development, but at the mode of operation, which further deepens the crisis of education.

Another significant problem which is described in the paper is declared in the regulations – this is the construction of state-public management system of higher education. In practice the impact of NGOs on higher education management is significantly limited and is not implemented in real actions.

Available incompleteness and imperfection of legal security of higher education state management is also one of problems that does not allow Ukraine, according to the author's opinion, to become a full member of the European Higher Education Area.

In Ukraine, there is a limited impact of the regional authorities on higher education management, an increase of management bodies without reorganizing of the existing ones. All this can be considered as a problem, which leads to lack of consistency of higher education state management.

Thus, analyzing the provided material in the article, we may conclude that national model formation of higher education state management in Ukraine at the modern stage of our country development contains a number of problems. The presence of these problems shows the discrepancy of higher education state management in Ukraine with the European approaches and requires a comprehensive solution based on the European experience.

Keywords: sociology of management, state management, higher education, of higher education management, social sphere.